

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова

ФУНКЦІЙНЕ НАВАНТАЖЕННЯ АФОРИСТИЧНИХ ВИРАЗІВ У
РОМАНІ О.УАЙЛЬДА «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 08-202М
групи
Спеціальності 035. Філологія
Спеціалізації 035.041 германські
мови та літератури (переклад
включно), перша -англійська
Освітньо-професійної програми
«Філологія (германські мови та
літератури (переклад включно))»

Якущенко Марія Володимирівна

Керівник кандидат педагогічних наук,
доцент

Кіщенко Юлія Володимирівна

Рецензент: Пономаренко Л.І,
начальниця Центру міжнародного
співробітництва Херсонської Торгово-
промислової палати, стейкхолдерка
ОП

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1.....	6
Теоретичні основи дослідження функційного навантаження афористичних виразів у художньому мовленні.....	6
1.1. Афористичний вираз як засіб стилістичної експресії в художньому мовленні.....	7
1.2. Функційне навантаження афоризмів у структурі літературного твору.....	10
1.3. Семантика та прагматика афористичних виразів у контексті художнього твору.....	15
РОЗДІЛ 2.....	23
Аналіз афористики в романі О. Уайльда	23
«Портрет Доріана Грея».....	23
2.1. Семантичний аналіз афоризмів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея».....	24
2.2. Парадоксальний характер та особливості застосування афористики О. Уайльда на прикладі роману «Портрет Доріана Грея».....	34
ВИСНОВКИ.....	43

ВСТУП

Актуальність дослідження функційного навантаження афористичних виразів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» ґрунтується на їх ролі в побудові філософської та естетичної складових твору. Афоризми О. Уайльда не лише є блискучим зразком стилістичної майстерності, але й слугують провідним інструментом для вираження авторської позиції, поглядів на життя, мораль і мистецтво. Вони

формують ідіостиль письменника, створюючи парадоксальну, але глибоку картину світу, яку неможливо повністю осягнути без урахування їх впливу на смислове наповнення роману.

Афоризми в романі виконують функцію своєрідного філософського коментаря, який відображає конфлікт між зовнішньою красою і внутрішньою моральною деградацією, між мистецтвом і життям, між естетикою та етикою. О. Уайльда через ці короткі, яскраві вирази транслює ключові теми роману, такі як культ молодості та краси, моральна відповідальність і наслідки аморальних рішень, роль мистецтва в житті людини.

Дослідження цієї теми є актуальним, оскільки афористичні висловлювання в романі виходять за межі простих художніх тропів і перетворюються на своєрідні етичні та естетичні дороговкази, що допомагають читачеві краще зрозуміти розвиток сюжету та мотиви персонажів. Крім того, афоризми О. Уайльда, наповнені парадоксами, іронією та глибинними смисловими відтінками, кидають виклик усталеним моральним і соціальним нормам, що робить їх дослідження важливим для розуміння філософії модернізму та мистецтва кінця ХІХ століття.

Також варто враховувати, що афоризми в романі «Портрет Доріана Грея» є відображенням авторської іронії над суспільними та культурними явищами свого часу, що підвищує актуальність їх дослідження в контексті історії літератури. Їх функційне навантаження полягає у розкритті світогляду героїв, їх емоцій, прагнень і внутрішньої боротьби, що надає афоризмам вагомого значення не лише з точки зору стилістики, але й з погляду наративної структури роману.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – провести аналіз функційного навантаження афористичних виразів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея».

Для якісного досягнення мети було сформовано наступні завдання:

- розглянути афористичний вираз як засіб стилістичної експресії в художньому мовленні;
- проаналізувати функційне навантаження афоризмів у структурі літературного твору;
- дослідити семантику та прагматику афористичних виразів у контексті художнього твору;
- провести семантичний аналіз афоризмів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея»;
- дослідити парадоксальний характер та особливості застосування афористики О. Уайльда на прикладі роману «Портрет Доріана Грея».

Об'єкт дослідження: афористичні вирази в романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея».

Предмет дослідження: зміст і функції афористичних виразів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея».

Методи дослідження: дескриптивний метод - у роботі застосовано для детального опису афористичних виразів, їх структури та лінгвістичних характеристик у тексті роману; семіотичний аналіз - для вивчення афоризмів як знакових одиниць, що містять глибокі філософські та соціальні сенси, та їх впливу на читача; етнолінгвістичний метод – для виявлення культурних і національних особливостей афоризмів, що відображають світогляд англійського суспільства того часу; психолінгвістичний метод - для аналізу того, як афоризми впливають на психіку персонажів та їх поведінкові реакції, а також для вивчення сприйняття афоризмів читачами; герменевтичний метод – для інтерпретації прихованих смислів та філософських ідей, закладених у афористичних виразах, розкриття глибоких моральних дилем роману; структурний аналіз - для вивчення того, як афоризми інтегровані в композицію роману та яку роль вони відіграють у побудові

сюжету та характерів; контент-аналіз - для виявлення тем і мотивів афористичних виразів, таких як краса, моральність, влада мистецтва, що є ключовими в романі та інші методи наукового пізнання.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі функційного навантаження афористичних виразів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея». Вперше досліджено, як афоризми не лише слугують стилістичним прийомом, але й впливають на розкриття морально-етичних та естетичних концепцій твору, сприяють глибшому розумінню внутрішньої боротьби персонажів та авторської філософії.

Теоретичне значення дослідження полягає в його здатності значно розширити розуміння як літературного стилю О. Уайльда, так і соціально-філософських аспектів твору, оскільки афоризми автора, які часто вражають парадоксальністю та іронією, виконують важливу роль у структурі роману, підкреслюючи його основні теми та ідеї.

По-перше, аналіз функцій афоризмів дозволяє глибше зрозуміти, як вони сприяють формуванню тем і концепцій роману, таких як краса, моральність та людська природа. Ці висловлювання не лише доповнюють текст, але й стають ключовими елементами для розкриття філософських поглядів автора і характерів персонажів.

По-друге, афоризми О. Уайльда демонструють його унікальний літературний стиль, зокрема використання парадоксів та іронії. Це знання може бути корисним як для аналізу інших літературних творів, так і для розвитку власних письменницьких навичок.

По-третє, афоризми дозволяють провести глибший психологічний та соціальний аналіз персонажів і їх взаємодії. Висловлювання лорда Генрі, наприклад, показують його вплив на Доріана і його погляди на життя, що допомагає краще зрозуміти динаміку персонажів і соціальні коментарі роману.

По-четверте, розуміння функційних аспектів афоризмів має освітню цінність, особливо для студентів літератури та філософії, які можуть використовувати ці знання для глибшого аналізу текстів та ідей.

Практичне значення роботи: результати дослідження можуть бути корисними для важливих аспектів літературознавчих та філологічних досліджень: вони доповнюють аналіз афоризмів як провідного елемента тексту, що впливає на розвиток сюжету та розкриття характерів героїв. Матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки до занять із стилістики англійської мови, інтерпретації художнього тексту, історії літератури англійськомовних країн. Одержані результати можуть бути використані для подальших досліджень стилю О. Уайльда, зокрема його вміння створювати парадокси та іронію через короткі, змістовні висловлювання.

Апробація роботи: основні результати дослідження віддзеркалено у науковій статті «Афористичність в англійській мові: роль та функції» (Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі: збірник наукових праць за матеріалами XV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Херсон, Хмельницький: Херсонський національний технічний університет, 2024. С.101-102) та доповіді на XV Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі» (Херсон-Хмельницький, 4-5 квітня 2024).

Структура: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ АФОРИСТИЧНИХ ВИРАЗІВ У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ

1.1. Афористичний вираз як засіб стилістичної експресії в художньому мовленні

Вивчення наукових джерел за темою дослідження дозволяє констатувати, що афористичний вираз є одним із провідних засобів стилістичної експресії в художньому мовленні, який надає тексту глибину та емоційну насиченість.

На думку М. Вульф, афоризми – це короткі, але змістовні висловлювання, що відзначаються лаконічністю та влучністю, і часто містять в собі загальноприйняті істини чи філософські думки [35, с. 417]. Їх використання в художніх творах сприяє посиленню змісту тексту, виразнішому передаванню авторської позиції та акцентуванню уваги на важливих ідеях.

Особливість афоризмів полягає в тому, що вони здатні концентрувати великий обсяг думок у мінімальній формі, що робить їх незамінним інструментом для створення естетичного ефекту в художньому тексті [32, с. 177]. Ці вирази часто виконують функцію підсилення риторики, формування певного настрою та структурування мовлення, а також стимулюють читача до роздумів.

Афористичний вислів як засіб стилістичної експресії в художньому мовленні є потужним інструментом для створення образної та емоційної насиченості тексту. Афоризми, завдяки своїй лаконічності, глибокій смисловій насиченості та універсальності, здатні стисло й точно передавати загальнолюдські істини, життєві спостереження та філософські ідеї [23, с. 244]. Вони не лише збагачують зміст художнього твору, а й стають провідним засобом для акцентування основних моментів та створення сильного емоційного враження.

Застосування афоризмів у художньому мовленні дозволяє авторам підкреслювати певні думки та ідеї, надаючи їм більшої ваги та значущості. Вони нерідко використовуються для того, щоб посилити

риторичний ефект і вплив на читача, змушуючи його замислитися над сенсом висловленого. У своїй суті афоризм – це інструмент не лише для передачі знань або досвіду, але й для створення певної естетичної атмосфери, яка робить твір яскравішим та виразнішим.

Дослідження дозволяє виявити основні особливості афоризмів, а саме:

1. Лаконічність і глибину – афоризми вирізняються своєю стислістю, однак, попри обмежену кількість слів, вони здатні передати багатий зміст. В одному реченні афористичний вираз може вмістити цілу філософську концепцію або моральну дилему [17, с. 29]. Лаконічність забезпечує високу концентрацію смислу, де кожне слово має вагу і значення.

2. Універсальність і позачасовість – афоризми мають універсальний характер, оскільки вони торкаються загальнолюдських тем, таких як кохання, життя, смерть, відповідальність, моральність. Вони є своєрідним відображенням життєвого досвіду, що робить їх актуальними незалежно від епохи або культури [15, с. 78]. Афоризми часто виходять за межі конкретного твору і набувають самостійного значення, зберігаючи свою актуальність у різних історичних контекстах.

3. Естетичну виразність – афоризми збагачують художній текст своєю витонченою формою і високою стилістичною насиченістю. Часто вони мають ритмічну структуру, метафоричність або алегоричність, що підсилює їх естетичний вплив [14, с. 199]. Завдяки цьому, афористичні вирази сприяють створенню емоційного і художнього ефекту, роблячи текст більш виразним і привабливим для читача.

4. Мудрість і філософську глибину – афоризми часто містять глибокі філософські міркування та життєві спостереження, що спонукають читача до роздумів. Вони зазвичай висвітлюють складні питання буття, моральних виборів, сенсу життя, ставлення до світу і до

інших людей [31]. Через це афористичні вирази стають провідними засобом передачі авторських ідей і світоглядних позицій.

5. Емоційну насиченість – афоризми можуть викликати у читача широкий спектр емоцій, від смутку до натхнення. Вони здатні як підсилити драматизм ситуації, так і підкреслити іронію або сатиру [29]. Емоційна глибина афоризмів створює додатковий вимір для сприйняття тексту, оскільки вони апелюють до почуттів і викликають емоційний відгук.

6. Завершеність і самодостатність – кожен афоризм є самодостатнім висловлюванням, яке не потребує додаткових пояснень чи контексту для розуміння. Це завершені думки, що мають чітку структуру та логічний зміст [27, с. 11]. Така самодостатність дозволяє афоризмам не лише виконувати структурну функцію в тексті, а й бути використаними поза контекстом твору, зберігаючи при цьому свій глибокий зміст.

7. Риторичну силу - афористичні вирази часто використовуються для підсилення аргументів або висновків у літературному творі. Вони можуть слугувати риторичним прийомом для підсумовування думки, створення контрасту або акцентування на важливих моментах [25, с. 79]. Риторична сила афоризмів полягає в тому, що вони допомагають авторам передати свою думку переконливо і влучно, залишаючи сильне враження на читача.

Необхідно зазначити, що афоризми виконують різноманітні функції в літературних творах. Вони можуть структурувати текст, створюючи логічні межі між частинами оповіді, або завершувати думку, підсумовуючи авторську позицію. Афоризми також допомагають зосередити увагу читача на ключових ідеях, виокремлюючи важливі аспекти сюжету або характеру героїв. Емоційна насиченість афоризмів дозволяє підсилити драматичний або ліричний ефект твору, створюючи глибокий емоційний зв'язок з читачем.

Отже, афористичний вираз є невід'ємною частиною стилістичної експресії в художньому мовленні. Його особливості, такі як лаконічність, естетична насиченість, глибока філософська думка та емоційна виразність, роблять афоризми провідним інструментом для авторів, які прагнуть створити виразні й багаті на зміст тексти. Афоризми не тільки збагачують зміст літературного твору, але й додають йому глибини, стилістичної досконалості та риторичної сили.

1.2. Функційне навантаження афоризмів у структурі літературного твору

Вивчення наукових праць провідних лінгвістів уможливило висновок про те, що більшість із них погоджуються з тим, що афоризми відіграють провідну роль у структурі літературного твору, виконуючи функції, які збагачують текст і поглиблюють його значення. Завдяки своїй лаконічності та виразності, афоризми допомагають організувати текст, акцентувати ключові ідеї, підсилювати емоційний вплив та надавати глибину філософським роздумам. Вони можуть слугувати як смисловими маркерами, що підсумовують основні теми, так і риторичними засобами, що посилюють аргументацію та впливають на сприйняття читача. Включення афоризмів в літературний твір додає йому структурної організації, естетичної виразності та емоційної сили.

Енциклопедія Британіка зазначає, що афористичний вираз виконує кілька функцій: структурну, коли він організовує текст; емоційну, коли він викликає відгук у читача; і смислову, коли він концентрує в собі головну думку твору [26, с. 37]. Його сила полягає в здатності висловлювати глибокі ідеї мінімумом слів, надаючи тексту додаткової виразності та експресії.

Структурна функція афористичного виразу полягає в тому, що він допомагає організовувати текст та надавати йому логічної чіткості.

Афоризми часто слугують своєрідними смисловими маркерами, які розмежовують окремі частини тексту, підкреслюють головні моменти або завершують роздуми автора. Завдяки своїй лаконічності та чіткій формі, афоризми здатні створювати певний ритм у художньому творі, структуруючи його зміст і водночас забезпечуючи плавний перехід від однієї думки до іншої.

Наведемо приклади використання афоризмів для виконання структурної функції:

1. Введення головної ідеї:

У романі Івана Франка «Перехресні стежки» автор використовує фрази, які влучно підкреслюють головні теми: *«Нема нічого більш постійного, як тимчасове»* [21].

Цей афоризм вводить тему суперечливості людських життєвих обставин і підкреслює складність пошуку стабільності в житті, відразу структуруючи очікування читача щодо розвитку подій.

2. Резюмування:

У «Маленькому принці» Антуана де Сент-Екзюпері фраза: *«Ми відповідальні за тих, кого приручили»* [18] підсумовує ідею відповідальності, яку автор прагне передати протягом усього твору. Цей афоризм не лише завершує певні роздуми, а й нагадує про моральну відповідальність людини.

3. Перехід від однієї частини до іншої:

У творі Ліни Костенко «Маруся Чурай» є численні афоризми, які слугують переходами між темами або думками: *«Любов – це насамперед відповідальність, а вже потім насолода»* [19].

Така фраза може бути перехідним містком між розповіддю про романтичні стосунки й аналізом складності вибору, підкреслюючи серйозність теми.

Аналіз наукових праць за темою дослідження дозволяє стверджувати, що емоційна функція афористичного виразу полягає в

його здатності викликати сильний відгук у читача. Завдяки своїй влучності, глибокому змісту та емоційному наповненню, афоризм здатний пробуджувати почуття та змушувати замислитись над важливими питаннями. Часто такі висловлювання звертаються до універсальних людських емоцій – любові, страждання, відповідальності, що робить їх особливо впливовими. Афоризм може резонувати з життєвим досвідом читача, змушуючи його глибше відчувати або переосмислити певні події чи ситуації.

Серед прикладів використання афоризмів для виконання емоційної функції найцікавішими, на наш погляд, є такі:

1. Глибокий відгук на життєві виклики:

Іван Франко у своїй поезії часто вдається до афоризмів, які зворушують до глибини душі: *«Лиш боротись – значить жити»* [20].

Цей афоризм викликає у читача емоції піднесення та надихає до боротьби з труднощами, особливо коли він відчуває себе на межі сил. Це не просто твердження – це заклик до дії, до життя в боротьбі.

2. Переосмислення любові та людських стосунків:

У романі Ліни Костенко *«Маруся Чурай»* міститься безліч афоризмів, які емоційно впливають на читача, наприклад: *«Є любов, яка не вибачає»* [19].

Така фраза викликає глибокі роздуми про природу любові, її межі та глибину. Вона зачіпає складні людські почуття і, залежно від досвіду читача, може викликати співчуття, смуток або згадку про власні переживання.

3. Моральний відгук:

Григорій Сковорода у своїх творах також використовував афоризми, що вражають глибиною своєї мудрості: *«Світ ловив мене, та не спіймав»* [4].

Цей афоризм викликає потужну емоцію свободи і незалежності, захоплюючи читача своїм філософським спокоєм та викликаючи відчуття вдячності за незалежність від суспільних обмежень.

4. Підкреслення непоправності:

У романі Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц» емоційно впливає афоризм: *«Тільки серце добре бачить. Найголовнішого очима не побачиш»* [18].

Цей вислів викликає у читача хвилю емоцій, пов'язаних з пошуком справжніх цінностей у житті, підштовхує до переосмислення власного досвіду та почуттів.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що смислова функція афористичного виразу полягає в тому, що він здатен лаконічно концентрувати основну ідею або головну думку твору. Афоризм, завдяки своїй точності і ємності, здатен передати складну філософську, моральну або етичну концепцію, яка є центральною для всього тексту. Це дозволяє автору не лише передати головний сенс твору, але й забезпечити його глибоке осмислення читачем. Афоризми в цьому контексті можуть виконувати функцію узагальнення, надаючи читачеві ключ до розуміння основних тем і проблематики твору.

Розглянемо приклади використання афоризмів для виконання смислової функції:

1. Узагальнення філософії життя:

У творах Григорія Сковороди афоризми часто концентрують головну філософську думку про пошук щастя і свободи: *«Знайди себе, і ти знайдеш щастя»* [20].

Цей афоризм підсумовує головну ідею багатьох його творів – самопізнання як ключ до внутрішньої гармонії та щастя. Він передає сутність усіх філософських роздумів Сковороди про людське існування.

2. Основна тема твору про кохання і долю:

У поезії Ліни Костенко афоризми часто містять в собі центральні думки її творів. Наприклад, фраза: «*Кохання – це завжди випробування*» [20].

Цей вислів влучно концентрує думку про те, що кохання є не лише почуттям, але й важливим етапом у житті кожної людини, випробуванням на стійкість і вірність, що є основною темою багатьох її поетичних творів.

3. Філософія людської природи:

У «Маленькому принці» Антуана де Сент-Екзюпері головну ідею твору можна виразити через афоризм: «*Ти назавжди відповідаєш за тих, кого приручив*» [18].

Цей вислів узагальнює головну тему твору про відповідальність і важливість зв'язків між людьми. Афоризм чітко концентрує в собі головний сенс взаємин та відповідальності, яку вони несуть.

4. Моральні ідеї в епічних творах:

У романі Івана Франка «Перехресні стежки» афоризми допомагають узагальнювати складні моральні дилеми: «*Правда дорожча за золото*» [21].

Цей афоризм підсумовує головну ідею про важливість істини та справедливості, які є центральними темами твору. Він концентрує моральну суть дилем, з якими стикаються герої, і дає читачеві ключ до їх розуміння.

Загалом афористичний вираз є провідним засобом стилістичної експресії в художньому мовленні, який додає тексту глибини та виразності. Завдяки своїй лаконічній і влучній формі, афоризм здатен передати складні філософські або моральні ідеї з мінімумом слів, водночас викликаючи емоційний відгук у читача. Він допомагає організувати структуру тексту, акцентує ключові моменти та підсумовує головні думки твору.

Таким чином, афористичні вирази виконують кілька функцій: емоційну – викликаючи переживання у читача; структурну – впорядковуючи зміст; та смислову – концентруючи основну ідею твору. Завдяки цим функціям, афоризми збагачують художній текст, роблячи його більш динамічним, змістовним та впливовим.

1.3. Семантика та прагматика афористичних виразів у контексті художнього твору

Аналіз наукових праць показав, що афоризми в художніх творах мають вагомe значення для передачі ключових ідей, емоцій та тем. Дослідники відзначають їхню здатність втілювати глибокий зміст, що дозволяє читачам сприймати багаторівневі смисли. Завдяки цьому афоризми стають потужним інструментом вираження авторської думки.

Також зазначимо, що семантика афористичних виразів у контексті художнього твору є провідним елементом, який розкриває їхню роль у передачі ідей, настрою та тематики. Афоризми, завдяки своїй компактності та значущості, здатні концентрувати в собі багатий зміст, який часто не передати в більш розгорнутій формі. Вони виступають не лише як засоби вираження, а й як носії глибинного смислу, який резонує з читачем на різних рівнях.

Основні аспекти семантики афористичних виразів у художньому творі відображено у табл.1.1.

Дж. Гірі вважає, що концентрація ідеї в афоризмах є однією з їхніх найважливіших особливостей. Афоризми здатні зосереджувати велику ідею або концепцію в кількох словах, що робить їх дуже ефективними для передачі складних філософських, моральних чи соціальних питань. Завдяки своїй стислій формі, афоризми дозволяють авторам висловлювати думки у зрозумілій формі [30, с. 117].

Таблиця 1.1

Основні аспекти семантики афористичних виразів у художньому творі

Аспект	Опис
Концентрація ідеї	Афоризми зосереджують велику ідею або концепцію в кількох словах, дозволяючи автору передати складні філософські, моральні чи соціальні питання у зрозумілій формі. Це допомагає читачу швидше осягнути суть теми і розкрити глибинний зміст твору.
Значення та інтерпретація	Афоризми мають багатозначне значення, що дозволяє їм мати різні інтерпретації в залежності від контексту твору та життєвого досвіду читача. Це збагачує текст і стимулює глибоке осмислення.
Контекстуальна взаємодія	Афоризми функціонують у межах конкретного контексту твору, їхній смисловий заряд часто залежить від загальної тематики та стилістики. Вони взаємодіють з іншими елементами тексту, підсилюючи їхній вплив і розширюючи межі тлумачення.
Емоційний і психологічний вплив	Афоризми не лише передають ідеї, але й впливають на емоційний стан читача. Їхня зосередженість та виразність можуть викликати сильні емоції, такі як здивування, роздуми, співчуття або натхнення. Це впливає на сприйняття та засвоєння тексту.
Роль у розвитку сюжету та характерів	Афоризми використовуються для розкриття тем і мотивів, що є центральними для розвитку сюжету або характерів. Вони підсумовують важливі етапи в сюжеті або підкреслюють особистісні зміни героїв, вносячи глибину в сюжетну лінію та характери.
Філософський і моральний контекст	Афоризми часто виражають філософські або моральні погляди авторів, концентруючи основні етичні або екзистенціальні питання. Вони допомагають читачеві краще зрозуміти світогляд автора і ставлення до певних проблем.

На нашу думку, ця здатність до концентрації ідеї робить афоризми потужним інструментом для донесення суті теми твору. Коли автор використовує афоризм, він стискає значний обсяг інформації і глибокі роздуми в одну коротку фразу. Це дозволяє читачеві швидше осягнути основні концепції і проблеми, з якими стикається персонаж або авторський погляд. Таке зосередження допомагає розкрити глибинний зміст твору, оскільки афоризм, будучи лаконічним, водночас є виразним і ємким.

На думку М. Вульф, значення та інтерпретація афоризмів в художньому тексті характеризуються їхньою багатозначністю та

можливістю різних трактувань. Афоризми не обмежуються однозначним смислом, а містять кілька рівнів значення, що дозволяє читачам по-різному інтерпретувати їх у залежності від контексту твору та особистого життєвого досвіду [35, с. 438]. На нашу думку, ця багатозначність робить афоризми особливо цінними в літературному творі, адже вони збагачують текст, додаючи йому додаткові смислові відтінки. Читач може знайти нові інтерпретації залежно від своєї власної перспективи або ситуації, в якій він перебуває. Це стимулює глибоке осмислення і розширює можливості для роздумів про текст. Таким чином, афоризми не лише передають конкретні ідеї, але й запрошують до активного аналізу і переосмислення, що робить текст багатшим і складнішим для сприйняття.

Г.С. Морсон вважає, що контекстуальна взаємодія афоризмів у літературному творі полягає в їхньому функціонуванні в межах конкретного контексту, що надає їм особливого смислового навантаження. Афоризми не існують у вакуумі, а тісно пов'язані з загальною тематикою та стилістикою твору [33, с. 79]. На нашу думку, їхнє значення часто залежить від того, як вони вписуються в загальний контекст тексту і взаємодіють з іншими його елементами. Афоризми, інтегровані в текст, можуть підсилювати і доповнювати інші частини твору, такі як сюжет, характеристики героїв або основні ідеї. Вони додають нові смислові відтінки і розширюють межі тлумачення, завдяки чому текст набирає більшої глибини та складності. Взаємодія афоризмів з контекстом створює багатшарову структуру, в якій кожен елемент підтримує і підсилює інший, забезпечуючи більш багатий і комплексний досвід читання.

Емоційний і психологічний вплив афоризмів у літературному творі є значущим аспектом їхнього функціонування. Афоризми не просто передають конкретні ідеї або концепції; вони мають потенціал викликати сильні емоційні реакції у читача завдяки своїй зосередженості

та виразності. Ці лаконічні висловлювання можуть справляти враження здивування, роздумів, співчуття чи натхнення. Вони здатні активізувати внутрішні переживання та думки читача, створюючи глибокий емоційний відгук. Таке емоційне впливання значно впливає на те, як читач сприймає і засвоює текст. Афоризми можуть підсилювати драматичні моменти, виражати тонкі нюанси настрою чи підтримувати тематичну глибину твору, тим самим збагачуючи загальне враження від читання і сприяючи більш глибокому розумінню тексту.

Л.С. Піхтовнікова вважає, що роль у розвитку сюжету та характерів афоризмів в художньому творі є провідною для розкриття тем і мотивів, які є основними для розвитку сюжету або характерів персонажів. Афоризми часто використовуються для підкреслення провідних етапів у сюжеті, висвітлюючи критичні моменти або переломні події [22]. На нашу думку, вони можуть підсумовувати значущі зміни або рішення героїв, вносячи глибину і ясність у розвиток сюжетної лінії. Афоризми здатні акцентувати основні теми та ідеї твору, а також демонструвати еволюцію персонажів. Завдяки своїй лаконічній і виразній формі, вони ефективно висвітлюють провідні елементи характерів і сюжету, роблячи їх більш зрозумілими. Це дозволяє читачеві краще зрозуміти внутрішні конфлікти та зміни у персонажів, що, в свою чергу, збагачує загальне сприйняття твору.

На думку Н.О. Лисенко, філософський і моральний контекст афоризмів у літературних творах відіграє провідну роль у вираженні філософських або моральних поглядів авторів [16, с. 20].

Афоризми часто слугують концентрованими висловлюваннями, які зосереджують основні етичні або екзистенціальні питання, що хвилюють автора. Завдяки своїй стислій формі, афоризми здатні ясно і лаконічно передати складні філософські ідеї або моральні принципи. Вони допомагають читачеві краще зрозуміти світогляд автора, його ставлення до життя, людей і соціальних явищ.

Через афоризми читач може вловити глибокі роздуми автора про природу людського існування, етичні дилеми або соціальні проблеми. Цей філософський і моральний контекст надає твору додаткову глибину і багатство, дозволяючи читачам зануритися у світогляд автора і розглянути важливі питання з нової перспективи.

Прагматика афористичних виразів у контексті художнього твору відображена у табл.1.2.

Таблиця 1.2

Прагматика афористичних виразів у контексті художнього твору

Аспект	Опис
Комунікативна мета	Афоризми використовуються для досягнення конкретної комунікативної мети, такої як підкреслення ключових ідей або передачі особистих переконань автора. Вони допомагають формулювати основні теми та ідеї твору в лаконічній і зрозумілій формі.
Акцентуація тем	Афоризми часто служать для акцентування основних тем і мотивів твору. Вони виділяють важливі аспекти сюжету або характерів, що допомагає читачеві зосередитися на центральних питаннях.
Формування настрою	Афоризми можуть створювати або змінювати настрій тексту, задаючи тон або підсилюючи емоційний вплив. Вони допомагають створити певну атмосферу або емоційний фон, що впливає на сприйняття читача.
Створення контексту	Афоризми забезпечують контекст для розуміння подій і персонажів, надаючи додаткову інформацію або роз'яснення, що допомагає читачеві краще сприймати сюжет і характери.
Розв'язання конфліктів	В деяких випадках афоризми використовуються для розв'язання сюжетних конфліктів або для висловлення важливих рішень, що стосуються розвитку подій або еволюції персонажів.
Психологічний вплив	Афоризми можуть впливати на психологічний стан читача, викликаючи певні емоції або роздуми. Їхня виразність і зосередженість можуть стимулювати внутрішній діалог і самоаналіз у читача.

Прагматика афористичних виразів у контексті художнього твору стосується їхнього функціонального використання для досягнення конкретних комунікативних цілей і впливу на читача. Афоризми, завдяки своїй лаконічності та насиченості, виконують кілька основних ролей у тексті, допомагаючи автору не лише донести свої ідеї, але й створити певний ефект або реакцію у читача. Прагматичний аспект

афоризмів охоплює їх використання для акцентування важливих тем, формування характерів, розв'язання сюжетних конфліктів і створення емоційного резонансу.

Афоризми можуть бути використані для підсилення основних ідей, створення контексту, в якому герої або ситуації розгортаються, а також для надання тексту особливого настрою або тону. Вони часто допомагають читачеві швидше зрозуміти сутність подій або внутрішнього світу персонажів, роблячи текст більш динамічним і багатогранним.

Комунікативна мета афоризмів в художньому творі полягає в досягненні конкретних цілей через їхню лаконічність і виразність. Афоризми дозволяють автору ефективно підкреслювати ключові ідеї та теми твору, завдяки своїй здатності чітко формулювати сутність складних концепцій у стислій формі. Вони допомагають виразити особисті переконання автора, відображаючи його ставлення до філософських, моральних чи соціальних питань. Таким чином, афоризми не лише привертають увагу читача, але й полегшують розуміння основних ідей твору, роблячи їх більш зрозумілими. Вони служать потужним інструментом для формулювання і передачі важливих думок і тем, що є суттю комунікативної мети автора.

Акцентуація тем через афоризми у літературних творах, на думку І.С. Гулідова, є провідним елементом їхнього використання. Афоризми допомагають виділити основні теми і мотиви, підкреслюючи основні елементи сюжету та характеристик персонажів [13, с. 136]. Афоризми часто виконують роль акцентів у тексті, що дозволяє акцентувати увагу читача на найважливіших аспектах твору. Їхня стислість і виразність дозволяють швидко донести сутність теми або мотиву, роблячи їх більш помітними. Завдяки цьому, афоризми допомагають читачеві зосередитися на центральних питаннях і краще зрозуміти основні ідеї, що розвиваються в сюжеті. Вони створюють акценти на моментах,

підкреслюючи їх значущість і допомагаючи читачеві орієнтуватися в складних чи багатопланових сюжетах. Таким чином, афоризми служать ефективним інструментом для акцентуації тем і мотивів, що дозволяє читачеві краще осягнути і впоратися з основними ідеями твору.

Формування настрою через афоризми в художньому творі впливає на сприйняття тексту читачем. Афоризми здатні як створювати, так і змінювати настрій твору, завдяки своїй здатності задавати тон або підсилювати емоційний вплив. Афоризми можуть бути використані для створення певної атмосфери, що визначає емоційний фон тексту. Їхня виразність і лаконічність дозволяють чітко передати настрої, які можуть варіюватися від сумних і меланхолійних до радісних і піднесених. Через афоризми автор може акцентувати певні емоції або стани, впливаючи на те, як читач сприймає події або персонажів. Ця здатність афоризмів формувати настрій робить текст більш динамічним і чуттєвим, адже настроєві акценти допомагають читачеві глибше відчувати атмосферу і емоційний контекст твору. Афоризми, які передають складні або контроверсійні емоції, можуть суттєво змінювати сприйняття тексту, надаючи йому особливого емоційного відтінку.

А. Карстон вважає, що створення контексту через афоризми в художньому творі допомагає читачеві краще розуміти події та персонажів. Афоризми забезпечують додаткову інформацію або роз'яснення, що може суттєво доповнювати загальний контекст твору [28]. На нашу думку, афоризми часто використовуються для надання читачеві основних відомостей про сюжет або характери, які можуть бути недостатньо розкриті в основному тексті. Вони можуть служити як своєрідні коментарі або пояснення, що допомагають глибше зрозуміти внутрішні мотиви персонажів, їхню поведінку або особливості ситуацій. Через свою стислість і ясність, афоризми здатні ефективно роз'яснювати складні чи неоднозначні моменти, роблячи їх більш доступними для сприйняття. Таким чином, афоризми сприяють створенню більш чіткого

і зрозумілого контексту, що дозволяє читачеві легше орієнтуватися у розвитку сюжету і складності характерів. Вони допомагають заповнити прогалини у розумінні та розширюють сприйняття, надаючи додаткову глибину і нюанси, які підвищують загальне враження від тексту.

Розв'язання конфліктів за допомогою афоризмів у художньому творі є ефективним засобом для вирішення складних сюжетних ситуацій або підкреслення важливих рішень, які впливають на розвиток подій та еволюцію персонажів. Афоризми можуть виступати як ключові моменти, що допомагають герою прийти до важливого висновку або вирішення внутрішнього чи зовнішнього конфлікту. Вони дозволяють автору лаконічно та влучно виразити сутність рішення, що впливає на подальший розвиток сюжету. Завдяки своїй стислій формі, афоризми роблять ці моменти більш виразними, підкреслюючи значущість переломних подій у творі. Афоризми можуть допомогти персонажам усвідомити моральні або етичні аспекти конфліктів, що спонукає їх до внутрішньої еволюції. Вони можуть слугувати як своєрідні «маркери» для визначення етапів розвитку характерів або змін у їхньому світогляді.

Психологічний вплив афоризмів на читача здатний викликати емоційний відгук і стимулювати глибокі роздуми. Завдяки своїй виразності та лаконічності, афоризми зосереджують увагу читача на ключових ідеях і можуть викликати сильні емоції, такі як захоплення, здивування чи співчуття. Ці короткі, але ємні висловлювання здатні не лише передати важливі думки, але й вплинути на внутрішній стан читача, викликаючи самоаналіз і стимулюючи внутрішній діалог. Афоризми часто спонукають до роздумів над власними переконаннями та життєвим досвідом, що робить їх особливо потужним інструментом для створення психологічного впливу. Їхня здатність сконцентрувати важливі емоційні та моральні аспекти тексту робить афоризми засобом глибокого впливу на психіку та емоції читача.

Отже, теоретичні основи дослідження функційного навантаження афористичних виразів у художньому мовленні базуються на вивченні особливостей використання афоризмів як засобу стилістичної виразності. Афоризми мають багатофункціональний характер, виконуючи низку важливих завдань у літературному тексті. Вони концентрують головні ідеї, підсилюють емоційний і психологічний вплив, створюють контекст для розуміння подій і персонажів, а також допомагають вирішувати конфлікти і розвивати сюжетні лінії. Дослідження їхнього функційного навантаження дозволяє глибше розуміти семантичну і прагматичну роль афоризмів у тексті, розкриваючи їхню здатність впливати на сприйняття читача та підсилювати загальну стилістику твору.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ АФОРИСТИКИ В РОМАНІ О. УАЙЛЬДА «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»

2.1. Семантичний аналіз афоризмів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея»

У ході дослідження виявлено, що афоризми завжди привертали увагу людей у різних культурах, але в умовах науково-технічного прогресу їхнє значення стало особливим. Варто зазначити, що в деяких країнах афористика стрімко розвивається, а в інших вже досягла свого піку. Якщо раніше майже не було літературознавчих досліджень з цієї теми, то останнім часом з'явилася низка змістовних і теоретичних статей, присвячених афоризмам, а також праці лінгвістичного спрямування. Проблематика афористики обговорюється як на літературних конференціях, так і в багатьох дисертаційних дослідженнях.

Постійний інтерес до афоризмів пояснюється їхньою універсальністю, яка гармонійно відповідає потребам сучасного суспільства. Афоризми однаково близькі як до науки, так і до мистецтва, і вони природно поєднуються з принципами наукової та художньої творчості. Тому не дивно, що багато видатних науковців одночасно були творцями афоризмів. Зокрема, варто згадати давньогрецького вченого Гіппократа, який вважається засновником афористики, а також авторів афористичних творів, таких як Паскаль, Гете та Ліхтенберг, які були видатними вченими свого часу. Афоризми, перебуваючи на перетині науки та мистецтва, стають своєрідним містком між ними.

Семантичний аналіз афоризмів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» дозволяє глибше зрозуміти філософське та моральне підґрунтя твору. Афоризми, які О. Уайльда використовує, не тільки додають літературної витонченості, але й служать провідними елементами для розкриття світогляду персонажів та загальної ідеї роману.

Зазначимо, що афоризми часто відображають ідеї гедонізму, естетизму та морального релятивізму, які пронизують текст. Наприклад, афоризми лорда Генрі – одного з головних персонажів – виражають думки про свободу від моральних обмежень, пошук насолоди та красу як найвищу цінність. Ці висловлювання одночасно захоплюють і насторожують, підкреслюючи подвійність впливу афоризмів: вони можуть здаватися мудрими, але водночас приховують небезпечні для душевного здоров'я ідеї.

Аналізуючи афоризми, можна побачити, як О. Уайльд критикує суспільні норми, ставить під сумнів традиційні цінності й відображає конфлікт між зовнішньою красою та внутрішньою мораллю. Афоризми в романі виконують функцію своєрідних «дзеркал», у яких головні герої, особливо Доріан Грей, бачать своє життя, підпорядковуючи його філософії краси та насолоди, що врешті призводить до трагічного фіналу.

На нашу думку, афоризми в романі «Портрет Доріана Грея» слугують не лише засобом літературного оздоблення, а й інструментом для розкриття основних тем твору, пропонуючи читачеві відображення етичних дилем та суспільних конфліктів.

Стикаючись із крайнощами, поєднуючи неpojєднуване, О. Уайльд по-своєму втілює в своїй творчості теорію естетики. Він допускає протиріччя через парадокси, показуючи нам, що крайнощі мають право на існування. Істина, за О. Уайльдом, суб'єктивна. Аналіз показує, що найбільшу кількість афоризмів у романі «Портрет Доріана Грея» становлять такі:

1. Про любов:

- *«every time a man loves is the only time he has ever loved»* [7] – *«кожен раз, коли людина любить, це єдиний раз, коли вона коли-небудь любила»* [7, с. 216].

- «*when I really like people, I never tell anyone their names. It's like giving up a part of them*» [8] – «коли люди мені дуже подобаються, я ніколи нікому не називаю їх імена. Це схоже на відмову від їх частини» [8, с. 77].

- «*the only way to escape temptation is to give in to it*» [9] – «єдиний спосіб позбутися спокуси – це піддатися їй» [9, с. 105].

Вважаємо, що афоризми О. Уайльда про любов відображають його складне і парадоксальне сприйняття цієї емоції. Він показує любов як глибокий і унікальний досвід, який кожного разу відчувається так, ніби це єдиний і неповторний момент у житті: «*Every time a man loves is the only time he has ever loved*» [7] – «Кожен раз, коли людина любить, це єдиний раз, коли вона коли-небудь любила» [7]. Це твердження підкреслює емоційну ексклюзивність кожного почуття кохання, акцентуючи увагу на його особливості та неповторності.

Водночас О. Уайльд розмірковує про потребу захищати те, що нам дороге: «*when I really like people, I never tell anyone their names. It's like giving up a part of them*» [8] - «коли люди мені дуже подобаються, я ніколи нікому не називаю їх імена. Це схоже на відмову від їх частини» [8, с. 77]. Цей афоризм говорить про внутрішню вразливість, яка проявляється у спробах захистити близьких людей від втручання інших, як ніби публічність може знецінити інтимність почуттів.

Його знаменитий афоризм «*the only way to escape temptation is to give in to it*» [9] – «єдиний спосіб позбутися спокуси – це піддатися їй» [9, с. 105] демонструє іронічне ставлення до людських слабкостей. О. Уайльд підкреслює парадоксальну природу спокуси, показуючи, що спроби її уникнути лише підсилюють бажання, і найкращий спосіб звільнитися від спокуси – це здатися їй, відчути її і рухатися далі.

Ці афоризми О. Уайльда про любов розкривають не лише складність і багатогранність цього почуття, але й людську природу з її

слабкостями, страхами та пристрастями. Через парадокси він змушує читача замислитися над суперечливими аспектами любові та життя.

2. Про шлюб:

- *«long engagements give people a chance to learn about each other's personalities before marriage, which is never recommended»* [10] – «довгі заручини дають людям можливість дізнатися про характери один одного до шлюбу, що ніколи не рекомендується» [10, с. 209].

Афоризм О. Уайльд про шлюб *«long engagements give people a chance to learn about each other's personalities before marriage, which is never recommended»* [10] – «Довгі заручини дають людям можливість дізнатися про характери один одного до шлюбу, що ніколи не рекомендується» [10] відображає його типове іронічне і парадоксальне ставлення до інституту шлюбу. Тут О. Уайльд грає на ідеї, що взаємне пізнання характерів у шлюбі не тільки не є необхідним, але й, на його думку, небажаним. Він підкреслює, що романтична ідеалізація людей, яку ми часто переживаємо на початку відносин, може втратитися, якщо двоє надто довго знайомляться до шлюбу.

На нашу думку, цей афоризм влучно демонструє скептицизм О. Уайльд щодо традиційного розуміння стосунків. Через іронію він натякає на те, що ідея тривалих заручин – це спосіб зруйнувати романтику і чарівність, замінивши їх буденністю та можливими конфліктами, які випливають із глибшого розуміння характерів одне одного. У підсумку, О. Уайльд підводить до думки, що краще вступати у шлюб із певною загадкою та недосконалим знанням партнера, що залишає місце для романтичної ілюзії. Цей погляд на шлюб також є частиною його загальної філософії гедонізму і життєвої іронії, де він ставить під сумнів загальноприйняті норми та висміює суспільні уявлення про шлюб і відносини.

3. Про життя:

- «*experience is simply the name people have given to their mistakes*» [11] - «досвід – це просто назва, яку люди дали своїм помилкам» [11, с. 86].

Афоризм О. Уайльд «*Experience is simply the name people have given to their mistakes*» [11] - «Досвід — це просто назва, яку люди дали своїм помилкам» [11] є чудовим прикладом його іронічного підходу до життя. Він підкреслює, що досвід, який часто розглядається як результат мудрості та навчання, насправді виникає з наших помилок і поразок. О. Уайльд показує, що замість того, щоб соромитися своїх помилок, люди просто називають їх «досвідом», надаючи їм позитивне забарвлення і приховуючи від інших (а можливо, і від самих себе) власні промахи.

Нам видається, що цей афоризм демонструє глибоке розуміння людської природи, яка прагне виправдовувати свої недоліки і невдачі через сприйняття їх як етапи на шляху до зростання. О. Уайльд підходить до цього з іронією, нагадуючи, що наші помилки є невід'ємною частиною життя, і саме через них ми здобуємо досвід. Замість того, щоб уникати цих помилок, він пропонує визнати їх природним аспектом навчання і розвитку. Таким чином, афоризм О. Уайльд про досвід містить не лише іронічну нотку, але й філософський підхід до життя, де помилки – це не щось погане, а важливий елемент нашого особистого зростання.

4. Про мистецтво:

- «*however paradoxical it may seem, life imitates art much more than art imitates life*» [12] – «як би це не здавалося парадоксальним, проте життя наслідує мистецтво набагато більше, ніж мистецтво наслідує життя» [12, с. 21].

- «*every portrait painted with feeling is a portrait of the artist, not of the sitter*» [12] – «кожен портрет, написаний з почуттям, – це портрет художника, а не ситтера» [12, с. 19].

Афоризми О. Уайльда про мистецтво підкреслюють його глибокі і парадоксальні погляди на взаємозв'язок між життям та мистецтвом. В афоризмі *«Як би це не здавалося парадоксальним, проте життя наслідує мистецтво набагато більше, ніж мистецтво наслідує життя»* О. Уайльд пропонує новий погляд на природу творчості. Він стверджує, що мистецтво впливає на наше сприйняття реальності більше, ніж ми зазвичай думаємо. Замість того, щоб вважати мистецтво відображенням життя, він навпаки показує, що життя часто прагне наслідувати естетику, створену мистецтвом. Це спонукає задуматися над тим, як наші ідеали, смаки та уявлення формуються саме під впливом художніх творів, а не через безпосередній досвід реальності.

Інший афоризм, *«Кожен портрет, написаний з почуттям, – це портрет художника, а не ситтера»*, розкриває думку про те, що мистецтво – це не просто точна репродукція об'єкта або людини, яку воно зображає. О. Уайльд підкреслює, що кожен твір мистецтва більше розкриває внутрішній світ художника, ніж того, хто позує. Емоції, думки та внутрішні переживання митця проектуються на полотно, надаючи йому свого характеру. Таким чином, кожен художній твір – це вираження особистості та внутрішньої реальності автора, навіть коли йдеться про портрет іншої людини.

Ці афоризми О. Уайльда підкреслюють його філософське бачення мистецтва як явища, що не просто відображає світ, а творить його, впливаючи на людську свідомість і саму реальність. Мистецтво, на його думку, є не стільки дзеркалом життя, скільки активною силою, яка формує і трансформує наше сприйняття світу.

5. Про релігію:

- *«religion is a fashionable substitute for deception»* [7] - *«релігія є модною заміною обману»* [7, с. 307].

Афоризм О. Уайльда *«Релігія є модною заміною обману»* виражає його критичне і навіть провокативне ставлення до релігійних вірувань і

інституцій. Цей вислів підкреслює його переконання, що релігія, подібно до моди, може бути поверхневим явищем, яке замінює собою глибшу істину або автентичність. О. Уайльд натякає, що релігія може слугувати інструментом для маніпуляції або обману, де справжні людські слабкості й прагнення приховуються під прикриттям духовних переконань.

Помічено, що іронічний погляд автора на релігію також відображає парадоксальність, притаманну його філософії: релігія, яка повинна бути символом віри та істини, може перетворитися на засіб самообману або суспільної гри, де головну роль грають не переконання, а зовнішні ритуали та суспільні очікування.

6. Про людину:

- *«a person is least himself when he speaks for himself. Give him a mask and he will tell the truth»* [6] - *«людина найменше сама собою, коли говорить від себе. Дайте йому маску, і він скаже правду»* [6, с. 107].

- *«nowadays people know the price of everything and the value of nothing»* [8] - *«нині люди знають ціну всьому і цінність нічого»* [8, с. 49].

- *«every time a person does a completely stupid thing, it is always from the noblest of motives»* [9] - *«кожний раз, коли людина робить абсолютно дурну річ, це завжди з найблагородніших мотивів»* [9, с. 208].

Афоризми О. Уайльда про людську природу висвітлюють його глибоке і часто іронічне розуміння поведінки та мотивів людей. У вислові *«Людина найменше сама собою, коли говорить від себе. Дайте йому маску, і він скаже правду»* він підкреслює, що людина часто приховує свою справжню сутність, коли відкрито говорить. Маска, символ прихованості, насправді дає людині свободу бути собою і виразити правду, адже вона відчуває захист від осуду. Це влучне спостереження демонструє парадоксальну природу людської поведінки, коли справжність стає можливою лише через удавану роль.

Інший афоризм, «*Нині люди знають ціну всьому і цінність нічого*», виражає Уайльдову критику матеріалізму та споживацької культури свого часу, яка актуальна й сьогодні. Він звертає увагу на те, що люди часто фокусуються на зовнішній вартості речей, не усвідомлюючи їхньої справжньої цінності. Це відображає кризу духовних і моральних цінностей у суспільстві, де матеріальні блага переважають над глибшими, емоційними або етичними значеннями.

Афоризм «*Кожний раз, коли людина робить абсолютно дурну річ, це завжди з найблагородніших мотивів*» іронічно підкреслює, що людські помилки часто виникають з добрих намірів. О. Уайльд вказує на парадоксальність людських дій: найабсурдніші або найбезглуздіші вчинки зазвичай виправдовуються благородними мотивами, що тільки підсилює їх іронічну сутність.

На нашу думку, в сукупності ці афоризми підкреслюють глибоку проникливість і скептицизм щодо природи людини. Він висвітлює складність людської душі, її схильність до самообману, парадокси поведінки та неспроможність оцінити справжні цінності життя.

Усі ці думки логічно побудовані, мудрі, повчальні, часом несподівані, парадоксальні.

Слід підкреслити, що О. Уайльд також має кілька яскраво виражених тем. Як прихильник естетизму, англійський письменник велику увагу приділяв красі, як зовнішній, так і внутрішній. У зв'язку з цим однією з провідних тем його афоризмів можна вважати тему краси:

- «*it is better to be beautiful than to be good, but it is better to be good than to be ugly*» [6] - «*краще бути красивим, ніж бути хорошим, але краще бути хорошим, ніж бути потворним*» [6, с. 51].

- «*beauty is the only thing that time cannot harm. Philosophies fall like sand, creeds follow one another, but what is beautiful is a joy for all time, a possession forever*» [7] – «*краса – це єдине, чому час не може зашкодити. Філософії розсипаються, як пісок, віровчення сліднують одне*

за одним, але те, що прекрасне, є радістю на всі часи, володінням навіки» [7, с. 49].

Афоризми О. Уайльда про красу розкривають його глибоку естетичну філософію, в якій зовнішність відіграє провідну роль. Вислів *«Краще бути красивим, ніж бути хорошим, але краще бути хорошим, ніж бути потворним»* відображає іронічне ставлення О. Уайльда до етичних і естетичних категорій. Він підкреслює, що суспільство часто цінує красу більше, ніж моральність, однак також визнає, що моральність важливіша за зовнішню потворність. Це висловлювання відображає конфлікт між зовнішніми та внутрішніми цінностями, що є однією з головних тем творчості О. Уайльда.

Ще один афоризм, *«Краса – це єдине, чому час не може зашкодити. Філософії розсипаються, як пісок, віровчення сліднують одне за одним, але те, що прекрасне, є радістю на всі часи, володінням навіки»*, підкреслює вічність краси на відміну від тимчасовості інших аспектів життя. О. Уайльд вірить, що краса є постійною і незмінною, вона переживає час і зберігає свою силу, навіть коли ідеї та вірування зникають. Це відображає його естетичний ідеалізм, згідно з яким краса має особливу цінність, здатну пережити всі інші зміни у світі.

У сукупності ці афоризми демонструють філософію О. Уайльда, яка ставить красу в центр світосприйняття, водночас іронізуючи над соціальними нормами та етичними питаннями. Він зображує красу як щось вічне і незмінне, що стоїть вище за будь-які інші цінності, навіть якщо це суперечить загальноприйнятим моральним стандартам.

Жінкам присвячено значну кількість афоризмів О. Уайльда:

- *«a man can be happy with any woman, unless he loves her»* [8] - *«чоловік може бути щасливий з будь-якою жінкою, якщо тільки він її не любить»* [8, с. 135].

- *«women love men for their faults; if men have enough of them, women will forgive them everything, even their gigantic intelligence»* [9] – *«жінки*

люблять чоловіків за їхні вади; якщо чоловіки мають їх достатньо, жінки пробачать їм усе, навіть їхній гігантський інтелект» [9, с. 96].

- «*women are never disarmed by compliments. Men always. This is the difference between the sexes*» [10] – «жінок ніколи не роззброюють компліменти. Чоловіки завжди. Це різниця між статями» [10, с. 109].

- «*as long as a woman can look ten years younger than her own daughter, she is quite content*» [11] – «поки жінка може виглядати на десять років молодшою за свою власну доньку, вона цілком задоволена» [11, с. 112].

- «*a woman will flirt with anyone in the world as long as others are looking at her*» [12] – «жінка буде фліртувати з будь-ким у світі, доки на неї дивляться інші» [12, с. 78].

7. Афоризми про успіх:

- «*moderation is a fatal thing. Nothing succeeds like excess*» [12] – «поміркованість – річ фатальна. Ніщо так не досягає успіху, як надмірність» [12, с. 304].

- «*anyone can sympathize with a friend's suffering, but it takes a very fine nature to sympathize with a friend's success*» [7] – «будь-хто може співчувати стражданню друга, але потрібна дуже тонка натура, щоб співчувати успіху друга» [7, с. 308].

8. Про ворожнечу:

- «*one cannot be too careful in choosing one's enemies*» [8] – «людина не може бути надто обережною у виборі своїх ворогів» [8, с. 170].

- «*always forgive your enemies; nothing annoys them so much*» [9] - «завжди прощайте своїх ворогів; ніщо їх так не дратує» [9, с. 183].

9. Про вік:

- «*old people believe everything, middle-aged people suspect everything, young people know everything*» [10] – «старі всьому вірять, люди середнього віку все підозрюють, молоді все знають» [10, с. 234].

- «*I'm not young enough to know everything*» [11] – «я недостатньо молодий, щоб знати все» [11, с. 57].

Можна підсумувати, що роман О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» насичений афоризмами на різноманітні теми, влучне використання яких надає особливого звучання тексту, виразності та естетичного змісту.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розгляді певної семантичної групи афоризмів у низці творів української та англійської літератури.

2.2. Парадоксальний характер та особливості застосування афористики О. Уайльда на прикладі роману «Портрет Доріана Грея»

Парадокс – це не просто суперечність між висновком і початковою посилкою, але й провідний інструмент для стимулювання мислення та критичного аналізу. Він змушує нас по-новому поглянути на очевидні речі, пропонуючи інше, часто несподіване, трактування того, що вважалося істинним або самоочевидним. У своїй суті, парадокс може бути методом розвінчання усталених переконань, провокуючи переосмислення звичних категорій і концепцій.

У літературі, зокрема в афоризмах, парадокси створюють напругу між очікуванням і результатом, породжуючи ефект інтелектуальної несподіванки. Наприклад, у творах О. Уайльда парадокс використовується як засіб підриву соціальних стереотипів, змушуючи читачів переглянути свої погляди на мораль, красу та істину.

З лінгвістичної точки зору, в романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» присутній сюжетний парадокс, який полягає в тому, що передмова до твору суперечить його змісту. В останньому афоризмі передмови Вайльд стверджує: «*Any art is absolutely useless*» [5] – «Будь-яке мистецтво абсолютно марне» [5].

Це твердження створює парадокс, оскільки вся історія, викладена в романі, демонструє потужний вплив мистецтва на життя головного героя. Фантастичний світ картини, яка в буквальному сенсі поглинає мораль і душу Доріана, зіштовхується з реальністю, і наслідки цього зіткнення є руйнівними.

Аналізуючи цей парадокс, можна припустити, що О. Уайльда грається з уявленням про роль мистецтва, стверджуючи, що воно є «марним», але водночас показуючи, як воно здатне впливати на життя людини. Картина Доріана не просто відображає його зовнішність, вона стає символом його внутрішнього морального розпаду. Таким чином, мистецтво в романі стає центральною темою, яка перетворюється на засіб відображення людської природи, і тим самим заперечує саму ідею «марності» мистецтва.

У романі «Портрет Доріана Грея» мистецтво та реальне життя несподівано міняються місцями, створюючи парадокс. Бажання Доріана здійснюється: *«If only the portrait were changing, and I could remain as I am!»* [11] – *«Якби тільки портрет змінювався, а я міг би залишатися таким, як є!»* [11].

Завдяки своїй зовнішній красі, герой занурюється в світ життєвих насолод, проте це призводить до морального розпаду його душі. Зовні Доріан залишається прекрасним, але його внутрішній світ поступово руйнується. Унаслідок цього він стає причиною трагедії Сібіл Вейн, яка кохає його, а згодом і вбиває свого друга, художника Безіла Холлуорда, який створив портрет.

Лорд Генрі, своєрідний спокусник у романі, часто сприймається як уайльдовський Мефістофель, який нашіптує Доріану філософію гедонізму. У його промовах відчутні відтінки ідей самого О. Уайльда. Генрі втілює концепцію естетизму, де краса та насолода ставляться вище за мораль і етику. Його вплив на Доріана стає рушійною силою для того,

щоб головний герой занурився в світ власних амбіцій і задоволень, забуваючи про моральні наслідки своїх дій.

Цей парадоксальний обмін між мистецтвом і життям показує, як мистецький образ – портрет Доріана – поглинає реальне життя, забираючи в нього моральну суть і залишаючи лише оболонку краси. Тим самим Вайльд піднімає питання про небезпечну владу мистецтва і його здатність впливати на особистість, змінюючи її світогляд та поведінку.

Афоризми на кшталт «*Good sins, like beautiful things - the privilege of the rich*», «*A man can be happy with any woman as long as he does not love her*» and «*Men marry out of boredom, women out of curiosity*» [8] – «Гарні гріхи, як і красиві речі – привілей багатих», «Чоловік може бути щасливий з будь-якою жінкою, поки він її не любить» та «Чоловіки одружуються з нудьги, жінки – з цікавості» [8] вражають своєю філософською глибиною і побудовані на парадоксі, який повністю перевертає усталені істини, знайомі читачеві. Майстерність О. Уайльда полягає в тому, що парадокс у його творчості виходить за межі звичайного стилістичного прийому. Він стає основою філософського бачення життя, яке, на думку О. Уайльда, і є суцільним парадоксом.

Ці афоризми не просто викликають у читача інтелектуальну реакцію, а змушують його задуматися над протиріччями, що приховані у повсякденному житті та соціальних нормах. Життя, як його змальовує Вайльд, сповнене іронії та суперечностей, де традиційні цінності і мораль підлягають перегляду та критиці. Ця здатність провокувати думку робить афоризми Вайльда такими актуальними й сьогодні.

Аналіз творів О. Уайльда є необхідним, адже його неповторний авторський стиль залишається джерелом натхнення для літературознавців і філософів уже понад два століття. Його парадоксальні висловлювання продовжують привертати увагу не тільки завдяки своєму дотепному формулюванню, але й через глибоке

проникнення в природу людських стосунків, моралі та суспільних правил.

Афористичний стиль передбачає здатність висловлювати мудрість, життєвий досвід і переконання людини через стислі, але глибокі та оригінальні формулювання. Такий стиль є притаманним далеко не всім письменникам. О. Уайльда здобув широку славу завдяки своїм афоризмам, які, у свою чергу, дозволяють читачеві глибше зрозуміти його світогляд, життєві принципи і переконання.

Семантичний аналіз афоризмів О. Уайльда відкриває доступ до індивідуальної авторської мудрості та цінностей, закладених у цих коротких висловах. Необхідно підкреслити, що афоризми О. Уайльда не лише літературно досконалі, але й несуть у собі соціально-філософський зміст, який допомагає краще зрозуміти не лише світ героїв його творів, але й самого автора. Тому аналіз афоризмів О. Уайльда є актуальним для дослідження його ідіостилю, а також для розуміння його унікального бачення життя та суспільства.

Окремо варто зазначити, що афоризми О. Уайльда виконують подвійну функцію: вони є водночас засобом художньої виразності та ключем до розкриття внутрішнього світу героїв. Вони показують, як О. Уайльда використовує парадокси й контрасти, щоб підкреслити складність людських відносин і моральних дилем, а також створити багатопланові образи, які досі залишаються актуальними для сучасного читача.

Далі розглянемо перебіг аналізу конкретних афоризмів з роману «Портрет Доріана Грея» та визначимо цінності чи антицінності, які у них закладено.

1) «*Today, people know the price of everything and the price of nothing*» [6] - «Сьогодні люди знають ціну всьому і ціну нічому» [6]. Люди можуть визначити ціну предмета, та її значимість, отже, і справжню ціну що неспроможні. Здається, що жага наживи важливіша

за всілякий зміст і справедливість. Тут протиставляється ціна та цінність предмета та використовується антитеза.

Афоризм відображає глибокий парадокс сучасного суспільства, де матеріальні речі оцінюються високою ціною, але їхня справжня цінність, яка полягає в етичних, емоційних або духовних аспектах, часто ігнорується. Це твердження підкреслює, що в наш час споживацтво і матеріалізм замінили справжнє розуміння цінності як такої. Люди навчилися ставити ярлики з цінами на речі, але втратили здатність розуміти, що робить ці речі дійсно важливими. Це також говорить про занепад моралі та етики в суспільстві, де гроші стали мірилом всього, включаючи людські стосунки та почуття. Можна купити статус, комфорт, навіть повагу, але неможливо купити внутрішню цінність речей – наприклад, дружбу, любов, довіру або людську гідність. Люди здебільшого прагнуть зовнішніх атрибутів успіху, забуваючи про глибші, духовні аспекти життя. Антитеза між «ціною» та «цінністю» підкреслює цю ідею: ціна є матеріальним, вимірюваним показником, тоді як цінність має суб'єктивну і часто нематеріальну природу. Роздуми над цим висловлюванням також нашоувхують на думку про те, що втрата справжньої цінності веде до моральної порожнечі, яка заповнюється поверхневими речами, що приносять лише тимчасове задоволення.

2) *«Those who are faithful know only the trivial side of love: the unfaithful know the tragedies of love»* [7] – *«Ти, хто вірні, знають лише тривіальну сторону кохання: невірні знають трагедії кохання»* [7]. Вірність оцінюється як ознака поверхневої, менш глибокої любові. Ідея виражена феноменом.

Афоризм відображає парадоксальне сприйняття любові, де вірність, яка традиційно асоціюється з глибиною почуттів і моральними чеснотами, тут зображена як щось поверхнєве. О. Уайльда акцентує на тому, що вірні коханці не стикаються з драмами, стражданнями і

глибокими емоційними потрясіннями, що є наслідком зрад і невірності. За цим висловом ховається ідея, що справжня інтенсивність почуттів та пристрасті проявляється саме в трагедіях, що виникають через порушення вірності. У цьому парадоксі О. Уайльда ставить під сумнів звичні уявлення про любов і моральність. Він натякає на те, що вірні люди переживають любов менш інтенсивно і не відчують тієї драматичної глибини, яку пізнають невірні. Це піднімає питання про те, чи є страждання та емоційні конфлікти, спричинені зрадою, справжнім виміром глибини почуттів. Зрада може бути знаком пристрасті, непокори правилам і моральним обмеженням, і саме через це вона призводить до трагедій, які залишають незабутній слід у житті людини. Такий погляд на любов нагадує, що інтенсивність почуттів може бути пов'язана з крайніми проявами людських емоцій – стражданням, болем, трагедією. Це наводить на думку, що любов – це не завжди про гармонію і спокій; іноді вона вимагає хаосу і руйнування, щоб повністю розкрити свою сутність.

3) *«And beauty is a form of genius - it is really higher than genius, because it does not need explanations»* [8] – *«А краса – це форма геніальності – вона справді вища за геніальність, бо не потребує пояснень»* [8]. Краса тут порівнюється із талантом. Краса не потребує будь-яких доказів, вона очевидна.

Цей афоризм підкреслює унікальність краси як явища, що не вимагає доказів або раціонального обґрунтування. На відміну від геніальності, яка часто потребує розуміння, аналізу чи пояснення для того, щоб її визнали, краса є самодостатньою. Вона очевидна, і її сила полягає в безпосередньому впливі на людину, минаючи необхідність розумових зусиль чи логічних аргументів. У цьому порівнянні краса вивищується над геніальністю, бо вона говорить сама за себе. Геніальність може бути прихованою або незрозумілою для багатьох, але краса сприймається інтуїтивно і миттєво, викликаючи захоплення.

Уайльд підкреслює силу краси через її універсальність та здатність безпосередньо впливати на почуття. Це також натяк на те, що краса має власну, невидиму мову, яка перевершує будь-яке інтелектуальне сприйняття, роблячи її вищою за інші прояви таланту. Краса не потребує пояснень, тому що її сутність зрозуміла на рівні емоцій і сприйняття. Вона говорить без слів і існує поза межами раціональності. Цей афоризм також розкриває, що в суспільстві, де цінується логіка, пояснення та аналіз, краса залишається однією з найсильніших сил, бо її не можна повністю розкрити через слова чи наукові обґрунтування – вона існує в самому своєму бутті.

4) *«There are many things we would throw away if we weren't afraid that others might pick them up»* [9] - *«Є багато речей, які ми б викинули, якби не боялися, що їх можуть підібрати інші»* [9]. Люди чи речі, можливо, навіть не потрібні нам, але ми не хочемо, щоб ми втратили свій вплив на них. Тут можна відзначити іронію.

Цей афоризм відображає глибоку іронію людської природи, де наші дії часто диктуються не стільки потребами, скільки бажанням зберегти контроль чи вплив. О. Уайльд підкреслює, що інколи ми утримуємося від позбавлення речей чи стосунків не тому, що вони для нас важливі або необхідні, а через страх, що хтось інший зможе отримати з них вигоду чи знайти в них цінність. Цей афоризм порушує питання про власність, ревності та відчуття втрати. Він демонструє, що іноді ми продовжуємо триматися за те, що вже не має для нас значення, тільки щоб запобігти ситуації, коли інші зможуть це використати або оцінити. Це прояв людського егоїзму та страху перед конкуренцією, де ми боїмося більше втратити вплив, аніж саму річ. У цьому вислові також можна побачити відбиток іронічного погляду на людські стосунки та речі, які ми володіємо. Іноді ми утримуємося від рішучих дій, продовжуємо відкладати моменти, коли слід відпустити те, що вже втратило цінність, лише тому, що це може стати важливим для когось

іншого. Це підкреслює абсурдність нашого підходу до володіння, де ми більше думаємо про те, що можуть мати інші, ніж про наші власні потреби та бажання.

Таким чином, цей афоризм відображає внутрішній конфлікт між бажанням звільнитися від зайвого і страхом перед тим, що хтось інший знайде в цьому цінність або вплив. Уайльд, через тонку іронію, показує, як наші рішення часто керуються не раціональністю, а соціальними очікуваннями і страхами.

Люди або речі можуть бути нам непотрібними, але ми не бажаємо втратити свій вплив на них. Ця думка іронічно підкреслює людське прагнення до контролю. У творчості О. Уайльда афоризми відіграють провідну роль у формуванні його індивідуального стилю. Через них він передає свою унікальну картину світу, використовуючи іронію, метафору, порівняння, а також різні стилістичні фігури, такі як антитези й парадокси. Парадокс, зокрема, стає виразним засобом, який змінює загальноприйняті уявлення, підкреслюючи неприйнятні або несподівані висновки, що є характерною рисою афористичної манери О. Уайльда.

У поєднанні з лексико-семантичними та експресивно-стилістичними особливостями, афоризми О. Уайльда відображають цінності, які глибоко його цікавлять: краса, юність, самовираження, дружба, природність, пізнання, а також людські вади, як-от лицемірство, жадібність та егоїзм. Автор використовує свої афоризми для того, щоб підкреслити ці цінності та вади, при цьому створюючи глибокі психологічні портрети персонажів і демонструючи складність людських стосунків та внутрішніх конфліктів.

Ці парадокси і тропи не лише додають глибини афоризмам, але й допомагають О. Уайльда будувати цілу філософську систему, де традиційні норми піддаються сумніву, а краса й мистецтво займають центральне місце в його світогляді. Афористичний стиль О. Уайльда

робить його твори неповторними та викликає захоплення серед літературознавців та читачів протягом багатьох поколінь.

Аналіз афористики в романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» розкриває унікальність авторського стилю, де афоризми відіграють ключову роль у формуванні ідей та світогляду героїв. Уайльд використовує афоризми як засіб філософської рефлексії, втілюючи парадокси та іронію, що дозволяють глибше розкрити внутрішній світ персонажів і загальні теми роману. Через ці короткі, глибокі висловлювання письменник акцентує увагу на таких аспектах, як краса, мораль, мистецтво та життя. Афоризми у творі виконують кілька важливих функцій. Вони допомагають визначити моральні дилеми героїв, особливо центрального персонажа – Доріана Грея, який стикається з внутрішнім конфліктом між зовнішньою красою та духовною порожнечою. Також афористика підкреслює парадоксальність життя, людських стосунків і цінностей, що Уайльд втілює у своїх героях.

Афоризми в романі є засобом роздумів про естетику, мистецтво та суспільство. Вони відображають критичне ставлення Уайльда до соціальних норм та умовностей, дозволяючи побачити глибокі протиріччя між зовнішнім виглядом і внутрішнім змістом. Таким чином, афористика у «Портреті Доріана Грея» стає не лише стилістичним елементом, а й провідним інструментом для передачі основних ідей твору.

ВИСНОВКИ

1. Афористичний вираз як засіб стилістичної експресії відіграє провідну роль у художньому мовленні, зокрема в літературі. Він має здатність коротко та точно передавати глибокі смисли, влучно підсумовуючи складні ідеї або думки. Такі висловлювання часто вражають парадоксальністю, несподіваним поворотом або іронією, що робить їх особливо сильними з точки зору емоційного впливу на читача.

Завдяки своїй лаконічній формі афоризми легко запам'ятовуються, а їх метафорична насиченість дозволяє читачеві інтерпретувати їх багатогранно. Афористичні вислови здатні вмістити у собі не лише конкретне спостереження, а й загальні філософські або моральні судження. У контексті художнього твору вони часто слугують засобом розкриття характерів персонажів, їхніх цінностей і мотивацій.

Афористичні вирази виконують функцію естетичного акценту в тексті. Вони не просто доповнюють художнє мовлення, а й виводять його на новий рівень через насичення інтелектуальними та емоційними смислами. Використовуючи афоризми, автор підсилює експресивність тексту, створює контраст або підкреслює певні парадоксальні моменти, які можуть бути критичними для розуміння загальної концепції твору.

2. Функційне навантаження афоризмів у структурі літературного твору полягає в їхній багатозначній ролі як на рівні форми, так і на рівні змісту. Афоризми виконують кілька провідних функцій у тексті, надаючи твору глибини та виразності.

По-перше, афоризми є засобом концентрації змісту. У них автор здатен лаконічно передати основні ідеї або мораль твору, втілюючи їх у короткі, але насичені вислови. Це дозволяє читачеві зосередитися на суттєвих питаннях, які піднімає автор, і краще усвідомити їх значення.

По-друге, афоризми часто використовуються для розкриття характерів персонажів. Через такі висловлювання автор може показати внутрішні переконання, світогляд і життєві цінності героїв. Ці короткі

фрази відображають їхній емоційний та інтелектуальний стан, надаючи глибшого розуміння мотивації та поведінки персонажів.

По-третє, афоризми створюють певний естетичний ефект. Вони підсилюють стилістичну насиченість твору, додають йому емоційної виразності та художньої енергії. Завдяки своїй парадоксальності або іронії, вони здатні викликати у читача сильні емоційні реакції або інтелектуальні роздуми, змушуючи задуматися над загальноприйнятими істинами.

3. Семантика афористичних виразів полягає в аналізі їхнього змісту та значення. Афоризми часто відображають глибокі філософські або моральні судження, закодовані у стислій і образній формі. Завдяки багатозначності та метафоричності, афоризми можуть мати різні інтерпретації залежно від контексту. Вони розкривають ключові теми твору, зокрема питання життя, мистецтва, краси, любові та моральності. Семантичне навантаження афоризмів також дозволяє автору передати свої світоглядні позиції та відобразити центральні ідеї твору.

Прагматика афористичних виразів стосується їхньої функціональності та впливу на читача. Афоризми виконують декілька прагматичних функцій. Вони допомагають встановити зв'язок між автором і читачем, залучаючи його до роздумів над глибокими філософськими питаннями або моральними дилемами. Крім того, афоризми можуть служити засобом акцентування ключових моментів сюжету або підсилення емоційного впливу тексту. Прагматичний аспект також виявляється у тому, як афоризми сприяють формуванню характерів персонажів і допомагають автору створити особливий стилістичний тон твору.

4. Семантичний аналіз афоризмів у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея» виявляє глибокий зміст і багатозначність цих висловлювань, що є провідним компонентом твору. Афоризми, якими рясніє роман, відображають філософські погляди автора на життя,

мистецтво, моральність та людину. Вони не лише підсилюють естетичну цінність тексту, але й служать засобом передачі ключових ідей, які формують світогляд персонажів та загальну концепцію твору.

Семантика афоризмів у романі часто ґрунтується на парадоксах та іронії, що відбиває подвійність і суперечливість моральних дилем героїв. Наприклад, висловлювання «Єдиний спосіб позбутися спокуси – це піддатися їй» втілює центральну тему твору – боротьбу між етичними нормами та бажаннями. Уайльд через афоризми досліджує поняття гріха, краси та моральної деградації, ставлячи під сумнів традиційні уявлення про добро і зло.

Афоризми також виступають засобом самовираження персонажів, особливо лорда Генрі, який постійно використовує їх, щоб маніпулювати Доріаном і виправдати власну філософію гедонізму. Фрази на кшталт «Досвід – це просто назва, яку люди дали своїм помилкам» підкреслюють критичне ставлення до суспільних норм та людських дій.

5. Парадоксальний характер та особливості застосування афористики О. Уайльда на прикладі роману «Портрет Доріана Грея» є провідним елементом стилю автора, що надає твору глибини, іронії та непередбачуваності. Афоризми О. Уайльда, які побудовані на парадоксах, часто заперечують загальноприйняті істини, викликаючи у читача роздуми про мораль, етику та людську природу.

Парадоксальний характер афоризмів полягає в їхній здатності порушувати звичний хід думок і створювати напруження між тим, що вважається правильним або логічним, і тим, що пропонує автор. Наприклад, відома фраза «Єдиний спосіб позбутися спокуси — це піддатися їй» повністю руйнує традиційні уявлення про моральність, водночас пропонує новий, неочікуваний погляд на природу бажання та спокуси. Такі афоризми ставлять читача перед парадоксом: вони

одночасно заперечують загальноприйняті норми і змушують глибше замислитися над їхнім значенням.

Особливості застосування афористики у романі полягають у тому, що через афоризми О. Уайльд створює не лише філософські роздуми, а й виявляє характери персонажів. Лорд Генрі, зокрема, є уособленням парадоксальної філософії О. Уайльда. Його афоризми часто підривають моральні основи та заохочують Доріана до етичного падіння. Через такі висловлювання Уайльд не тільки демонструє парадоксальний світогляд лорда Генрі, але й критикує суспільну мораль, що ґрунтується на поверхових цінностях.

Афоризми в романі також виконують естетичну функцію, вони роблять текст більш витонченим і підкреслюють індивідуальний стиль письменника. Наприклад, вислів «Краса – це єдине, чому час не може зашкодити» виражає центральну тему роману – культ молодості та краси, які набувають майже сакрального значення для Доріана.

Парадоксальність афористики О. Уайльда в «Портреті Доріана Грея» – це не просто гра слів, а інструмент глибокого дослідження людських пристрастей і суспільних норм. Вона дозволяє автору критикувати та водночас підривати традиційні уявлення про моральність, красу, мистецтво і саму людську природу, перетворюючи роман на складний філософський трактат, загорнутий у витончений літературний стиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анастасьєва О.А. Англомовний афоризм як об'єкт дослідження лінгвосинергетики. *Нова філологія*. 2017. Вип. 71. С. 8-12.
2. Анастасьєва О.А. Англомовний афоризм: прагмастилістичні та когнітивні аспекти: дис. ... канд. філол. наук [спец.] 10.02.04 «Германські мови». Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 237 с.
3. Анастасьєва О.А. Проблема визначення англомовного афоризму. *Нова філологія*. 2014. Вип. 65. С. 87-91.
4. Бабенко О.В. Афоризм як тип тексту в аспекті функціональності та прагматики. *Записки Національного університету «Острозька академія»*. 2014. Вып. 43. С. 26-27.
5. Вайлд О. Душа людини за соціалізму / Переклад з англійської: І. Карівець, І. Карівець. *Літературний журнал «Кур'єр Кривбасу»*, 2012, № 276-277, С. 77-104.
6. Вайлд О. Казки для дітей. Видавництво: «Форс Україна». 2017. 160 с.
7. Вайлд О. Портрет Доріана Грея (збірник). Шкільна бібліотека української та світової літератури. Видавництво: «Фоліо». 2017. 398 с.
8. Вайлд О. Портрет Доріана Грея / пер. з англ. Олени Ломакіної. – Київ: Видавництво: Знання, 2015. 283 с.
9. Вайлд О. Портрет Доріана Грея. The picture of Dorian Gray. Переклад: Р. Доценко. Видавництво: «Фоліо». 2018. 480 с.
10. Вайлд О. Портрет Доріана Грея. Доросла серія. Видавництво: «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». 2012. 320 с.

11. Вайльд О. «Портрет Доріана Грея». Київ: Видавництво: «Школа», 2003. 255 с.
12. Вайльд О. Портрет Доріана Грея: Роман: Для ст. шк. віку / Пер. з англ. та прим. Ростислав Доценка; Київ: Школа, 2003.
13. Гулідова І.С. Структурно-семантичні особливості афоризмів американських поетичних текстів ХХ століття. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2022. Вип. 14 (3). С. 133-139.
14. Зорницька І.В. Типологія парадоксального: класифікація парадоксів в художньому тексті. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2019. Вип. 26. С. 192-202.
15. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
16. Лисенко Н.О. Аналіз засобів будови сучасних афоризмів. *Англістика та американістика*. 2014. Вип. 11. С. 18-21.
17. Лисенко Н.О. Афоризми та авторські засоби їхньої будови. *Англістика та американістика*. 2013. Вип. 10. С. 28-31.
18. Маленький принц. Антуана де Сент-Екзюпері. З французької переклав Анатолій Жаловський. URL: <http://kazka.pp.ua/saint-exupery/malenkiy-princ.html>
19. Немировський О.О. Чурай Маруся. історії України: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2013. Т. 10: Т Я. С. 584
20. Оніщенко Н.А. Логіко-семантичні та функціональні особливості афористичних дефініцій. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2010. Вип. 896. С. 92-97.
21. Перехресні стежки. Новий довідник: Українська мова. Українська література. Літературне місто. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=13774>

22. Піхтовнікова Л.С. Англомовна прозова байка: прагмастилістичний і лінгвокогнітивний аспекти : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 180 с.
23. Радкевич Ю.А. Стилістичні та аксіологічні особливості сучасних англійських афоризмів і сентенцій. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2017. Вип. 46 (3). С. 260-267.
24. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2010. 844 с.
25. Тарасенко К.В., Вельможко К.Г. Теоретичні аспекти вивчення перекладу афоризмів. Тиждень науки-2020. Гуманітарний факультет. *Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 13-17 квітня 2020 р.* Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 79-80.
26. Angel Lara M. A. Aphorisms and Philosophy: Contextualizing Aphoristic Texts – Assumptions about Subject-Matter. *Journal of English Studies*. 2011. Vol. 9. P. 29-54.
27. Aphorism. *Encyclopedia Britannica* / ed. by H. Chisholm. Cambridge: Cambridge University Press, 1981. P. 10-11.
28. Carston A. *Thoughts and Utterances. The Pragmatics of Explicit Communication*. Oxford: Blackwell, 2002. 418 p.
29. Davidson J. *Reading Style: A Life in Sentences*. New York: Columbia University Press, 2014. 208 p.
30. Geary J. *The World in a Phrase: A Brief History of the Aphorism*. New York: Bloomsbery, 2005. 240 p.
31. Hui A. *A Theory of the Aphorism. From Confucius to Twitter*. Princeton: Princeton University Press, 2019. 261 p.
32. Maddocks M. *The Art of Aphorism. The Sewanee Review*. 2001. Vol. 109. № 2. P. 171–184

33. Morson G. S. Genre, Aphorism Herodotus. The Bakhtin Circle and Ancient Narrative. *Ancient Narrative Supplement Series*. 2005. Vol. 3 P. 74–104
34. Morson G. S. The Aphorism: Fragments from the Breakdown of Reason. *New Literary History*. 2003. Vol. 34. № 3: Theorizing Genres. P. 409– 429
35. Wolf M. The Aphorism. ETC: A Review of General Semantics. 1994- 95. Vol. 51, № 4. P 432-439.